

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 118/2025-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **JUDr. Ondreja Brláša, advokáta**, zastúpeného Advokátska kancelária Motyčka, s.r.o., Štefánikova trieda 52, Nitra, proti uzneseniu Okresného súdu Nitra sp. zn. 6Tk/1/2019 zo 4. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 6Tk/1/2019 zo 4. augusta 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Nitra sp. zn. 6Tk/1/2019 zo 4. augusta 2023 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) označeným uznesením okresného súdu o odmene a náhrade jeho hotových výdavkov ako ustanoveného advokáta. Napadnuté uznesenie navrhuje zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Ústavnú sťažnosť ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 118/2025-18 z 11. marca 2025 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol ako advokát opatrením okresného súdu z 30. mája 2019 ustanovený za náhradného obhajcu obžalovanému [REDAKOVANÉ]. Zastupovanie obžalovaného sťažovateľom sa skončilo 24. novembra 2020 (rozhodnutím Krajského súdu v Nitre sp. zn. 1To/67/2020 z 24. novembra 2020, ktorým bol právoplatne zmenený rozsudok okresného súdu sp. zn. 6Tk/1/2019 z 29. apríla 2020). Po ukončení obhajoby obžalovaného sťažovateľ 12. decembra 2020 predložil okresnému súdu návrh na priznanie odmeny a náhrady trov náhradného obhajcu. O tomto návrhu sťažovateľa rozhodol vyšší súdny úradník okresného súdu uznesením zo 16. februára 2022, ktorým mu priznal odmenu a náhradu hotových výdavkov 5 827,37 eur (vrátane DPH). Proti tomuto uzneseniu podal obžalovaný sťažnosť, ku ktorej sa na základe výzvy okresného súdu z 15. novembra 2022 vyjadril sťažovateľ podaním z 23. novembra 2022. Následne (po predchádzajúcich urgenciách a sťažnosti na prietahy podanej sťažovateľom, ktorá bola podpredsedníčkou okresného súdu vyhodnotená ako dôvodná, pozn.) okresný súd napadnutým uznesením zo 4. augusta 2023 rozhodol o predmetnej sťažnosti obžalovaného tak, že podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku zrušil sťažnosťou napadnuté uznesenie vyššieho súdneho úradníka okresného súdu zo 16. februára 2022 a sám podľa § 553 ods. 2 a 5 Trestného poriadku sťažovateľovi priznal odmenu a náhradu hotových výdavkov 3 048,90 eur (vrátane DPH).

4. Okresný súd v napadnutom uznesení v podstatnom uviedol, že nepriznal sťažovateľovi odmenu a režijný paušál za úkony právnej služby z 8. apríla 2020 a 15. apríla 2020, pretože zo zápisníc o hlavnom pojednávaní považoval za preukázané, že náhradný obhajca sa v tieto dni hlavného pojednávania nezúčastnil. Súd ďalej nepriznal obhajcovi odmenu za účasť na hlavnom pojednávaní v dňoch 4. septembra 2019, 18. septembra 2019, 11. decembra 2019, 22. januára 2020, 12. februára 2020, 11. marca 2020, 27. apríla 2020, 29. apríla 2020, 23. novembra 2020 a 24. novembra 2020 v sťažovateľom požadovanej výške, pretože zo zápisníc o hlavnom pojednávaní považoval okresný súd za preukázané, že sťažovateľ ako náhradný obhajca bol síce prítomný na hlavnom pojednávaní, avšak po otvorení hlavného pojednávania a poučení o jeho právach a povinnostiach v zmysle Trestného poriadku opustil pojednávaciu miestnosť, pretože na hlavnom pojednávaní bol prítomný zvolený obhajca obžalovaného a prítomnosť náhradného obhajcu nebola potrebná. Okresný súd v napadnutom uznesení konštatoval, že vzhľadom na uvedené postupoval podľa § 14 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorého za úkony právnej služby, ktoré nie sú uvedené v § 14 ods. 1 až 5 vyhlášky, patrí odmena ako za úkony, ktoré sú im svojou povahou a účelom najbližšie, a za tieto úkony priznal sťažovateľovi ako náhradnému obhajcovi režijný paušál a odmenu analogicky podľa ustanovenia § 14 ods. 5 písm. b) vyhlášky (podľa ktorého odmena vo výške jednej štvrtiny základnej sadzby tarifnej odmeny patrí za každý z týchto úkonov právnej služby: zastupovanie alebo obhajoba na pojednávaní, pri ktorom sa iba vyhlásilo rozhodnutie, alebo zastupovanie a obhajoba na pojednávaní, ktoré bolo odročené bez prejednávania veci, pozn.). Okresný súd v napadnutom uznesení ďalej konštatoval, že pri rozhodovaní o sťažnosti proti uzneseniu, ktorým

bola vyššou súdnou úradníčkou priznaná odmena a náhrada hotových výdavkov za obhajobu, môže dôjsť k priznaniu nižšej sumy, ako bolo v pôdnom rozhodnutí, keďže zásada zákazu *reformatio in peius* sa vzťahuje iba na obvineného a nemožno ju aplikovať pri rozhodovaní o sťažnosti podanej advokátom proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky (I. ÚS 150/2009, I. ÚS 342/2012).

II.

Sťažnostná argumentácia

5. Sťažovateľovu argumentáciu v ústavnej sťažnosti možno rozdeliť do piatich okruhov námietok. Sťažovateľ v prvom rade namieta, že okresný súd napadnutým uznesením rozhodoval o sťažnosti podanej neoprávnenou osobou. Podľa názoru sťažovateľa z dôvodu, že obžalovanému bol uložený trest prepadnutia majetku, nemohlo byť vo vzťahu k nemu ani rozhodované o povinnosti nahradiť štátu odmenu a náhradu trov ustanoveného obhajcu, a preto sa okresný súd sťažnosťou obžalovaného ani nemal zaoberať a mal ju zamietnuť ako podanú neoprávnenou osobou.

6. V druhom rade sťažovateľ namieta arbitrárnosť napadnutého uznesenia. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd v napadnutom uznesení riadne neodôvodnil aplikáciu ustanovenia § 14 ods. 5 písm. b) vyhlášky na zistený skutkový stav v porovnaní s uznesením okresného súdu zo 16. februára 2022, ktorým najprv rozhodol vyšší súdny úradník okresného súdu, a zároveň okresný súd v napadnutom uznesení ignoroval závery stanoviska Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) zverejneného pod č. 2 v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 1/2012, v zmysle ktorého na priznanie odmeny náhradnému obhajcovi nie je rozhodujúce, či v konaní pred súdom aktívne vystupoval, ale postačuje, ak bol na hlavnom pojednávaní prítomný. V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje, že okresný súd v dni špecifikované v ústavnej sťažnosti postupoval tak, že po zistení účasti riadneho obhajcu obžalovaného rozhodol, že náhradní obhajcovia (vrátane sťažovateľa) môžu opustiť pojednávaciu miestnosť. V tejto súvislosti sťažovateľ argumentuje, že bolo povinnosťou náhradných obhajcov, aby sa na ďalšie hlavné pojednávanie kvalifikovane pripravili, t. j. si doštudovali z obsahu súdneho spisu priebeh hlavného pojednávania a boli tak pripravení v prípade potreby vykonávať riadne činnosť obhajcov. Sťažovateľ je toho názoru, že aplikácia zníženej odmeny analogicky podľa ustanovenia § 14 ods. 5 písm. b) vyhlášky (podľa ktorého odmena vo výške jednej štvrtiny základnej sadzby tarifnej odmeny patrí za každý z týchto úkonov právnej služby: zastupovanie alebo obhajoba na pojednávaní, pri ktorom sa iba vyhlásilo rozhodnutie, alebo zastupovanie a obhajoba na pojednávaní, ktoré bolo odročené bez prejednávania veci, pozn.) by bola na mieste výlučne v prípade, ak by sa hlavné pojednávanie odročilo, a teda by nebolo potrebné, aby sa kvalifikovane pripravil na ďalšie hlavné pojednávanie, ale si len „zopakoval už raz vykonanú prípravu“ na hlavné pojednávanie, ktoré sa odročilo bez prejednávania veci.

7. V treťom rade sťažovateľ namieta porušenie vyhládávacej zásady okresným súdom. V tejto súvislosti sťažovateľ argumentuje, že pokiaľ okresný súd zistil, že sťažovateľ si ako náhradný obhajca mohol uplatniť sumu 4 512,53 eur bez DPH, t. j. skoro totožnú sumu, ako si sťažovateľ uplatnil vo svojom návrhu (4 567,50 eur bez DPH), a teda rozdiel medzi týmito sumami predstavoval sumu 54,97 eur bez DPH, avšak okresný súd napriek tomu odlišne a striktnie (t. j. v neprospech sťažovateľa) posúdil uplatnený nárok sťažovateľa spôsobom, že mu priznal len sumu 2 540,75 eur (t. j. rozdiel medzi sťažovateľom uplatnenou sumou a okresným súdom

priznanou sumou bol až 1 971,78 eur bez DPH), tak podľa názoru sťažovateľa boli takýmto postupom porušené ním označené práva.

8. Vo štvrtom rade sťažovateľ namieta, že okresný súd mu odňal možnosť konať pred súdom. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd porušil dvojinštančnosť súdneho konania, keďže hoci sa v napadnutom uznesení sudca okresného súdu riadil novou úvahou a právnym posúdením (sťažovateľovi skôr neznámym), tak po zrušení predmetného uznesenia vyššieho súdneho úradníka mu vec nevrátil na ďalšie konanie, ale sám prijal rozhodnutie značne v neprospech sťažovateľa, čím sťažovateľovi odňal možnosť sa voči „*novotám v úvahách*“ okresného súdu akokoľvek brániť.

9. Napokon v piatom rade sťažovateľ namieta diskriminačný aspekt napadnutého uznesenia. Podľa jeho názoru napadnutým uznesením ho okresný súd sankcionuje za to, že podal sťažnosť na prieťahy v konaní. V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje, že z obsahu príslušného súdneho spisu vyplýva, že ostatným ustanoveným náhradným obhajcom bola právoplatne priznaná odmena vo výške, ako bola pôvodne priznaná aj sťažovateľovi (t. j. v obdobnej sume, ako mu bola priznaná pôvodne predmetným uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu), a teda týmto ostatným náhradným obhajcom nebola ich odmena znížená rovnakým spôsobom ako sťažovateľovi. Podľa názoru sťažovateľa je neprípustné, že hoci sťažovateľ absolvoval rovnaké alebo takmer identické úkony a hlavné pojednávania ako iní náhradní obhajcovia, bola mu priznaná odmena vo výške o takmer 2 000 eur nižšej než iným náhradným obhajcom.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľa a ústne pojednávanie

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

10. Predseda okresného súdu k svojmu vyjadreniu z 26. marca 2025 (doručenému ústavnému súdu 27. marca 2025) priložil vyjadrenie predsedu senátu v predmetnej trestnej veci JUDr. Dušana Špireka (ďalej len „predseda senátu“), ktorý v ňom v podstatnom uviedol, že uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 2Tos/96/2024 z 29. januára 2025 bola (v súvislosti s nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 1/2021 z 27. septembra 2023, ktorým bola vyslovená ústavná nekonformita niektorých ustanovení Trestného zákona upravujúcich ukládanie trestu prepadnutia majetku, pozn.) v zmysle § 394 ods. 1 a 4 písm. b) Trestného poriadku s poukazom na ustanovenie § 401 Trestného poriadku povolená obnova konania v prospech obžalovaného v predmetnej trestnej veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 6Tk/1/2019 a boli zrušené výroky rozhodnutí prvostupňového a druhostupňového súdu o treste (vrátane trestu prepadnutia majetku) a ochrannom dohľade uloženom obžalovanému, pričom následne v obnovenom konaní bolo na hlavnom pojednávaní konanom 12. marca 2025 rozhodnuté rozsudkom okresného súdu o treste a ochrannom dohľade, a to tak, že obžalovanému bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 15 rokov a ochranný dohľad v trvaní dvoch rokov, trest prepadnutia majetku obžalovanému nebol uložený. Podľa názoru predsedu senátu je napadnuté uznesenie v súlade so zákonom, pričom obžalovaný bol oprávnený podať sťažnosť proti predmetnému prvostupňovému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu zo 16. februára 2022.

11. Nad rámec uvedeného predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení v podstatnom uviedol, že napadnuté uznesenie sa týkalo práv obžalovaného bez ohľadu na to, či tento následne mal byť

zaviazaný na náhradu trov obhajoby, a preto sa nemožno stotožniť s názorom sťažovateľa, že obžalovaný (ktorému navyše po povolení obnovy konania už trest prepadnutia majetku nebol uložený) nebol oprávnenou osobou na podanie sťažnosti proti predmetnému prvostupňovému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. Podľa názoru predsedu okresného súdu sa v odôvodnení napadnutého uznesenia nachádzajú primerane odôvodnené argumenty, prečo predseda senátu rozhodol iným spôsobom ako vyšší súdny úradník, pričom sťažnosť obžalovaného bola predložená na vyjadrenie aj sťažovateľovi, ktorý ju navrhol zamietnuť a vyjadril svoj právny názor k sťažnosti obžalovaného, s ktorým sa však predseda senátu nestotožnil. Podľa názoru predsedu okresného súdu je úplne nedôvodné tvrdenie sťažovateľa, že odmena mu bola znížená z dôvodu, že podával sťažnosť na priestahy v predmetnom konaní, keďže odmena mu bola znížená iba v dôsledku sťažnostných argumentov obžalovaného, ktoré predseda senátu akceptoval. Predseda okresného súdu v tejto súvislosti poznamenal, že pokiaľ sťažovateľ podal sťažnosť na priestahy a táto bola dôvodná (ako to konštatovala podpredsedníčka okresného súdu), išlo iba o signál pre štatutárne orgány okresného súdu, aby prijali opatrenia k náprave, a zároveň o podklad pre hodnotenie kvality a výkonnosti administratívneho personálu okresného súdu, čo však nemalo žiadny vplyv na rozhodovanie o uplatnených nárokoch sťažovateľa.

III.2. Replika sťažovateľa:

12. Právny zástupca sťažovateľa v replike zo 14. apríla 2025 (doručenej ústavnému súdu 14. apríla 2025) v podstatnom zotrval na argumentácii uvedenej v odôvodnení ústavnej sťažnosti a uviedol, že z vyjadrenia okresného súdu nevyplývajú žiadne tvrdenia, ku ktorým by sa bolo vhodné vyjadrovať.

III.3. Ústne pojednávanie:

13. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

14. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na príslušnom súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02).

15. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať

odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad.

16. Ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (porov. I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Ústavný súd teda nie je prieskumným súdom a jeho úlohou nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci.

17. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nepatrí právo účastníka dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov, resp. aby orgány verejnej moci preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania.

18. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť.

19. Skutočnosť, že ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúma iba výnimočne, ešte neznamená, že takýmito rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov. Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018) a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010, II. ÚS 207/2023).

20. V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou, resp. dohovorom garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu vo veci náhrady trov konania, je však ústavný súd (aj vo svojej doterajšej judikatúre) zdržanlivý, vychádzajúc z toho, že problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne (porovnaj m. m. IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, IV. ÚS 583/2018). Otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu len vtedy, pokiaľ by bol v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémneho rozporu s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prepätého formalizmu) či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia. Takýto

postup všeobecného súdu nemôže byť tolerovaný, lebo predstavuje v konečnom dôsledku zásah do základného práva účastníka (III. ÚS 634/2015, IV. ÚS 650/2020).

21. Vychádzajúc z týchto základných princípov, ústavný súd posúdil ústavnú sťažnosť vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým okresný súd rozhodol o odmene a náhrade trov sťažovateľa ako náhradného obhajcu.

22. Pokiaľ ide o sťažovateľovu námietku, že z dôvodu, že obžalovanému bol uložený trest prepadnutia majetku, nemohlo byť vo vzťahu k nemu ani rozhodované o povinnosti nahradiť štátu odmenu a náhradu trov ustanoveného obhajcu, a preto sa okresný súd sťažnosťou obžalovaného ani nemal zaoberať a mal ju zamietnuť ako podanú neoprávnenou osobou, ústavný súd poukazuje na závery rozhodnutia publikovaného pod č. R 31/1991, v zmysle ktorého proti uzneseniu o určení odmeny a náhrady trov obhajoby ustanoveného obhajcu môže sťažnosť podať aj obvinený, keďže sa ho predmetné rozhodnutie týka, keďže v prípade uznania viny mu môže byť uložená povinnosť nahradiť štátu aj vyplatenú odmenu a náhradu trov obhajoby ustanoveného obhajcu. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vo vzťahu k tejto námietke sťažovateľa konštatuje, že z pohľadu práva obžalovaného na podanie predmetnej sťažnosti je irelevantné, či obžalovanému bol uložený trest prepadnutia majetku, keďže v čase rozhodovania o určení odmeny a náhrady trov obhajoby ustanoveného obhajcu nie je možné s absolútnou istotou vylúčiť, že na základe následného využitia mimoriadneho opravného prostriedku (dovolenie, obnova konania) nedôjde v budúcnosti k zmene výroku o uložení trestu prepadnutia majetku obžalovanému. K uvedenej situácii pritom v prípade obžalovaného aj reálne došlo, keďže, ako vyplýva z vyjadrenia predsedu senátu, v prípade trestnej veci obžalovaného bola (v súvislosti s nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 1/2021 z 27. septembra 2023, ktorým bola vyslovená ústavná nekonformita niektorých ustanovení Trestného zákona upravujúcich ukládanie trestu prepadnutia majetku, pozn.) povolená obnova konania a boli zrušené výroky rozhodnutí prvostupňového a druhostupňového súdu o treste uloženom obžalovanému (vrátane trestu prepadnutia majetku), pričom následne v obnovenom konaní už obžalovanému trest prepadnutia majetku nebol uložený. Túto námietku sťažovateľa preto nemožno hodnotiť ako dôvodnú.

23. Nosná námietka sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivé súdne konanie a práva vlastníť majetok je založená na tvrdení, že okresný súd nesprávne aplikoval vyhlášku, keďže ignoroval závery stanoviska najvyššieho súdu zverejneného pod č. 2 v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 1/2012 a postupoval podľa § 14 ods. 8 vyhlášky a sťažovateľovi priznal režijný paušál a zníženú odmenu analogicky podľa ustanovenia § 14 ods. 5 písm. b) vyhlášky, podľa ktorého odmena vo výške jednej štvrtiny základnej sadzby tarifnej odmeny patrí za každý z týchto úkonov právnej služby: zastupovanie alebo obhajoba na pojednávaní, pri ktorom sa iba vyhlásilo rozhodnutie, alebo zastupovanie a obhajoba na pojednávaní, ktoré bolo odročené bez prejednávania veci.

24. Najvyšší súd v právnej vete č. III predmetného stanoviska konštatoval, že ustanovenie § 42 ods. 2 Trestného poriadku (veta za bodkočiarkou) nezavaruje náhradného obhajcu zákonných práv a povinností obhajcu, obmedzuje ho iba v možnosti ich výkonu. Na priznanie odmeny náhradnému obhajcovi preto nie je rozhodujúce, či v konaní pred súdom aktívne vystupoval; bude postačovať,

ak bol na hlavnom pojednávaní prítomný na základe predsedom senátu nezrušeného, t. j. stále platného opatrenia, ktorým bol za náhradného obhajcu ustanovený. V odôvodnení predmetného stanoviska najvyšší súd okrem iného tiež poukázal, že činnosť obhajcu sa nevyčerpáva, resp. sa neredukuje len na verbálne vystupovanie na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí, ktoré mal zrejme zákonodarca na mysli použitím slova „*vykonávať*“. Rovnako dôležitou je tá navonok menej viditeľná činnosť obhajcu, ktorá spočíva v systematickej príprave na hlavné pojednávanie štúdiom spisu a listinných dôkazov, priebežná analýza dôkazov vykonávaných na hlavnom pojednávaní a z toho vyplývajúce stanovovanie ďalšej stratégie obhajoby.

25. Z ústavnej sťažnosti vyplýva (pričom okresný súd to vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti ani nerozporuje, pozn.), že okresný súd v dni špecifikované v ústavnej sťažnosti postupoval tak, že po zistení účasti riadneho obhajcu obžalovaného rozhodol, že náhradní obhajcovia (vrátane sťažovateľa) môžu opustiť pojednávaciu miestnosť. Nie je teda spornou otázkou, či sťažovateľ bol na jednotlivých termínoch hlavného pojednávania prítomný – je nepochybné, že sťažovateľ na predmetných termínoch hlavného pojednávania prítomný bol a pojednávaciu miestnosť opustil až po tom, ako mu to umožnil okresný súd. Je pritom zároveň nepochybné, že tak, ako správne poukazuje aj sťažovateľ, bolo povinnosťou sťažovateľa ako náhradného obhajcu, aby sa na ďalšie hlavné pojednávanie kvalifikovane pripravil, t. j. doštudoval si z obsahu súdneho spisu priebeh hlavného pojednávania a bol tak pripravený v prípade potreby vykonávať riadne činnosť obhajcu.

26. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že okresný súd postupoval arbitrárne, keď bez zohľadnenia záverov najvyššieho súdu vyjadrených v predmetnom stanovisku najvyššieho súdu, resp. bez uvedenia dôvodov, ktoré by v predmetnej veci podľa názoru okresného súdu vylučovali aplikáciu záverov predmetného stanoviska najvyššieho súdu, priznal sťažovateľovi ako náhradnému obhajcovi režijný paušál a zníženú odmenu analogicky podľa § 14 ods. 5 písm. b) vyhlášky, a to hoci sťažovateľ bol na predmetných termínoch hlavného pojednávania prítomný a pojednávaciu miestnosť opustil až po tom, ako mu to umožnil okresný súd.

27. Ústavný súd preto dospel k záveru, že napadnutým uznesením, v ktorom okresný súd riadne neodôvodnil aplikáciu ustanovenia § 14 ods. 5 písm. b) vyhlášky, bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

28. Napadnutým uznesením, ktorého odôvodnenie je ústavne neudržateľné, pritom došlo k zásahu do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spôsobom vyvolávajúcim potrebu kasácie napadnutého uznesenia ústavným súdom a vrátenia veci okresnému súdu na ďalšie konanie, v ktorom bude najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu, resp. bude postupovať v kontexte § 134 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde, ako to je bližšie rozvedené v nasledujúcej časti tohto odôvodnenia.

29. Právo na priznanie, ako aj povinnosť náhrady trov konania sú nielen súčasťou práva na spravodlivý proces, ale tiež súvisia s majetkovým právom podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Ak okresný súd pri určení náhrady trov náhradného obhajcu nepostupoval ústavne akceptovateľným spôsobom, ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením bolo porušené nielen základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie

podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale v príčinnej súvislosti s nimi aj právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

30. Pokiaľ ide o ďalšiu sťažovateľovu námietku, a to, že okresný súd porušil dvojinštančnosť súdneho konania (keďže hoci sa v napadnutom uznesení sudca okresného súdu riadil novou úvahou a právnym posúdením, tak po zrušení predmetného uznesenia vyššieho súdneho úradníka mu vec nevrátil na ďalšie konanie, ale sám prijal rozhodnutie značne v neprospech sťažovateľa, čím sťažovateľovi odňal možnosť sa proti „*novotám v úvahách*“ okresného súdu akokoľvek brániť), ústavný súd v prvom rade konštatuje, že okresnému súdu takúto možnosť poskytuje priamo Trestný poriadok [§ 194 ods. 1 písm. a)], a preto ho nie je možné hodnotiť ako taký, ktorý by bol v rozpore so znením, zmyslom alebo účelom relevantných ustanovení Trestného poriadku. Ani sám sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nekonkretizoval ustanovenie Trestného poriadku, ktoré by okresný súd týmto postupom zjavne porušil alebo nepripustne „obišiel“. Vo vzťahu k argumentácii sťažovateľa, že mu bola odňatá možnosť brániť sa proti napadnutému uzneseniu, ústavný súd zároveň konštatuje, že v okolnostiach danej veci takúto možnosť brániť sa napadnutému uzneseniu predstavovala nepochybne práve ústavná sťažnosť sťažovateľa, prostredníctvom ktorej sťažovateľ dosiahol zrušenie napadnutého uznesenia ústavným súdom a vrátenie predmetnej veci okresnému súdu na ďalšie konanie, v ktorom sa okresný súd už bude musieť vysporiadať so všetkými relevantnými námietkami sťažovateľa. Túto námietku sťažovateľa tak nemožno hodnotiť ako dôvodnú.

31. Pokiaľ ide o ostatné sťažovateľove námietky (porušenie vyhládavacej zásady okresným súdom, diskriminačný aspekt napadnutého uznesenia), ústavný súd konštatuje, že keďže rozhodol o zrušení napadnutého uznesenia a vrátení mu veci na ďalšie konanie z dôvodu popísaného v predchádzajúcich bodoch, tak už nepovažoval, riadiac sa princípom sebaobmedzenia a zdržanlivosti (PL. ÚS 3/09, I. ÚS 76/2011, PL. ÚS 95/2011, IV. ÚS 279/2018, IV. ÚS 156/2022), za vhodné ani účelné zaoberať sa ďalšími uvedenými sťažovateľovými námietkami, pretože o nich v novom konaní bude opätovne konať a rozhodovať okresný súd, ktorý sa po vrátení mu veci na ďalšie konanie bude musieť vysporiadať so všetkými relevantnými námietkami sťažovateľa.

V.

Zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci na ďalšie konanie

32. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie ústavnej sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

33. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu.

34. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

35. Vzhľadom na záver o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením bolo pre dovŕšenie ochrany porušených práv potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie a vrátil mu vec na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

36. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

37. Pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa tak bude povinnosťou okresného súdu predovšetkým náležite vykladať a aplikovať relevantnú právnu úpravu (v spojení so závermi predmetného stanoviska najvyššieho súdu) ústavne konformným spôsobom a následne jasne a zrozumiteľne odôvodniť právne závery, ku ktorým dospel a na ktorých založil svoje rozhodnutie. V ďalšom postupe je okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Okresný súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

VI.

Trovy konania

38. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

39. Z citovaného ustanovenia teda nevyplýva obligatórna povinnosť priznania trov konania sťažovateľovi, ak bolo ústavným súdom vyslovené porušenie jeho práv postupom alebo rozhodnutím orgánu verejnej moci.

40. Ústavný súd konštatuje, že rozhodnutie sťažovateľa ako advokáta (ktorý je navyše aj zapísaný v zozname advokátov pre zastupovanie pred ústavným súdom) dať sa zastúpiť inou advokátskou kanceláriou v konaní pred ústavným súdom, v ktorom namieta porušenie v bode 1 uvedených práv, nemožno považovať za hospodárne a účelné z pohľadu nákladov konania. To platí o to viac, že ide o konanie, v ktorom nemožno počítať s procesným rizikom spojeným s povinnosťou náhrady trov konania protistrany. Od sťažovateľa ako právne kvalifikovanej osoby (advokáta) je dôvodné očakávať schopnosť spísať ústavnú sťažnosť, ak v konaní pred všeobecným súdom, v ktorom vystupuje ako účastník konania, došlo k porušeniu jeho označených práv (obdobne III. ÚS 617/2023, III. ÚS 240/2024, III. ÚS 340/2024, II. ÚS 498/2024).

41. Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že v tejto veci nie je odôvodnené, aby sťažovateľovi bola priznaná náhrada trov konania (bod 3 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu